Israël-Palestina

Historische achtergronden, religieuze drijfveren, contemporaine uitdagingen

Bart Wallet, Universiteit van Amsterdam

Opzet

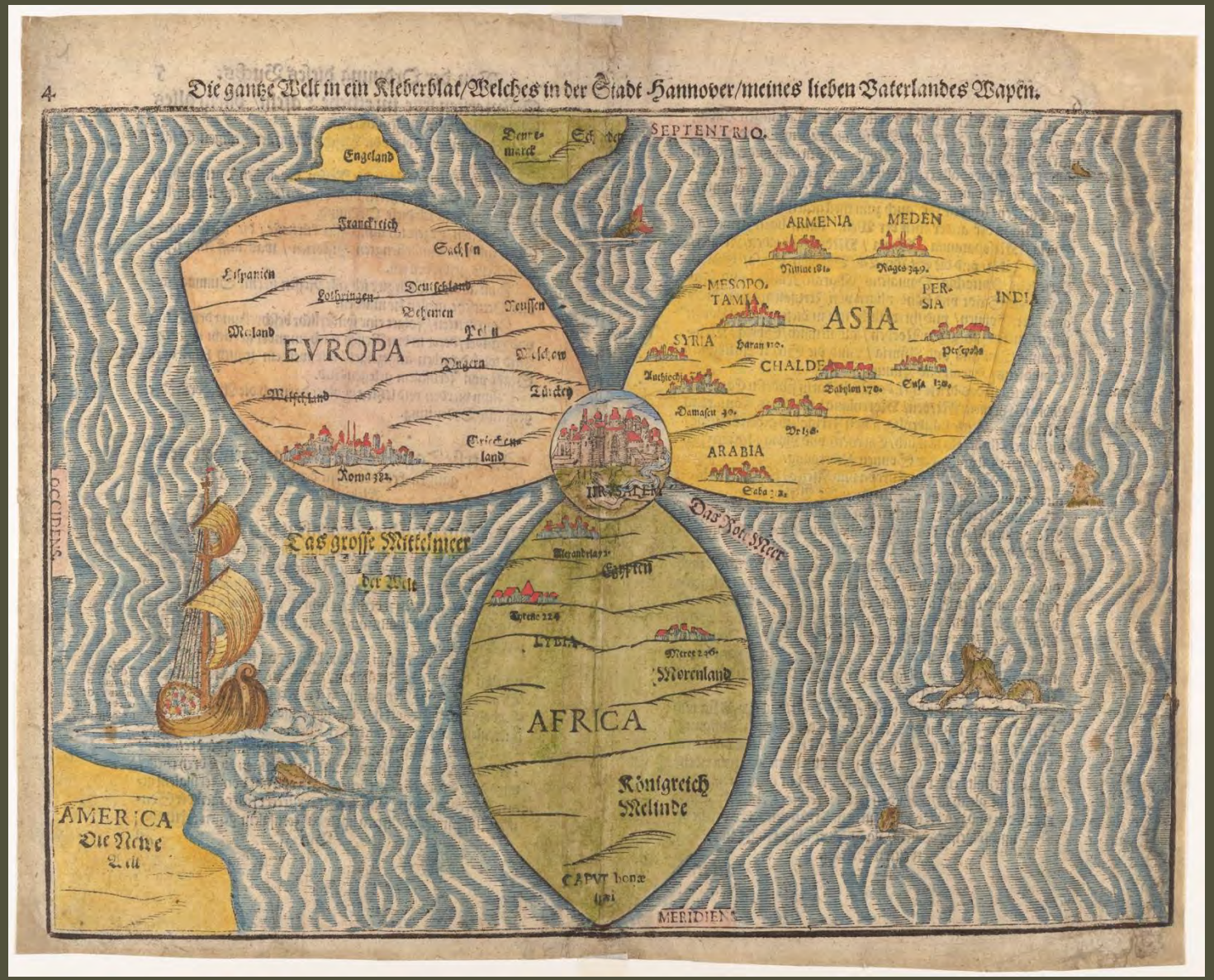
- Prolegomena
- Wereldwijde focus
- Historische paradigma’s
- Religieuze drijfveren
- Geopolitieke constellaties

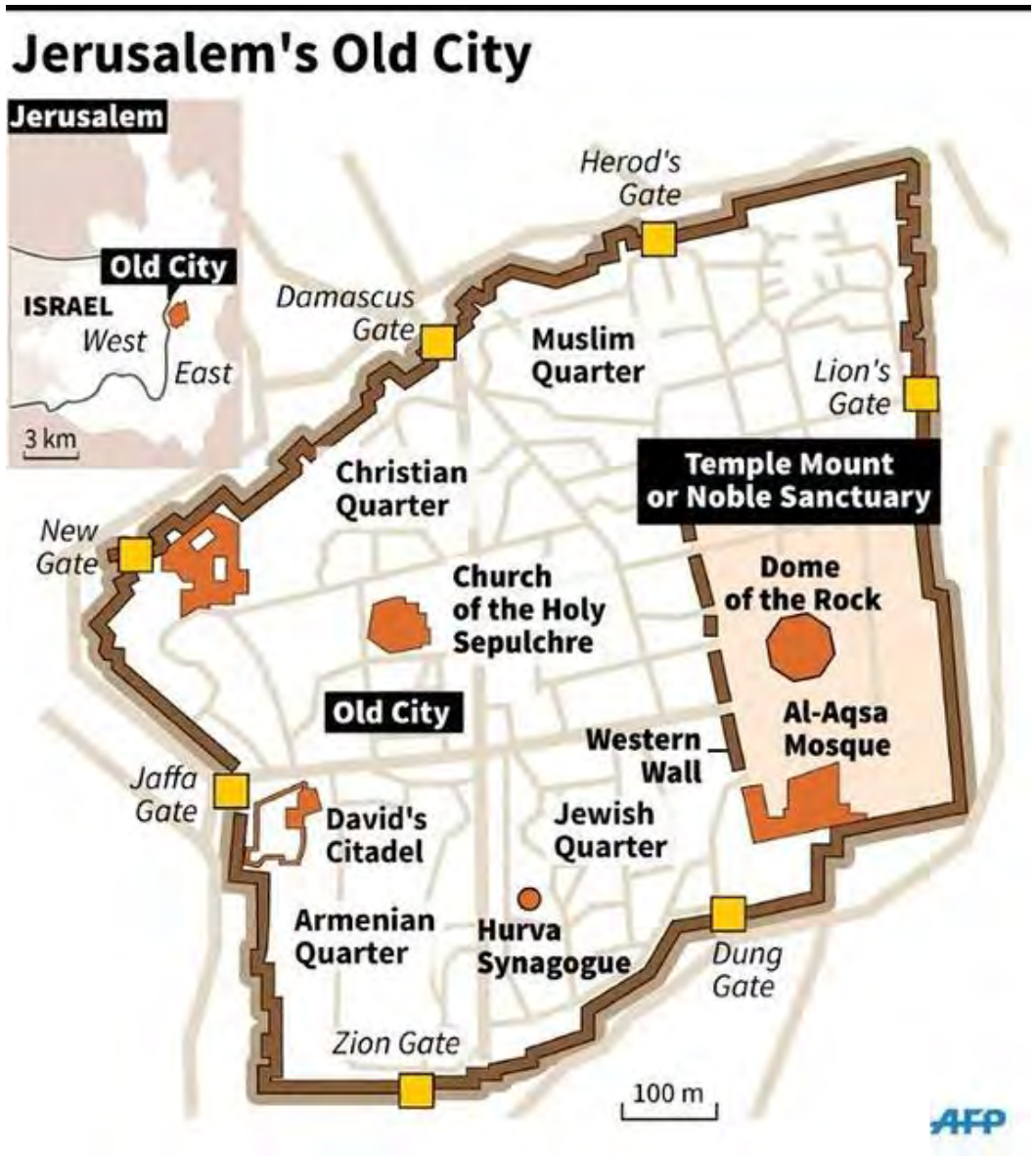
Prolegomena

- Geen finalisme
- Neutraal taalgebruik
- *Verflechtungsgeschichte*
- Bronnen

- Multiperspectiviteit
- Internationale geopolitiek

Wereldwijde focus

4. Die gantze Welt in ein Kleeberblat/Welches in der Stadt Hannover/meines lieben Vaterlandes Wapen.
SEPTENTRIO.
Engeland
Dennemarck
Schweden
Franckreich
Sachsen
Hispanien
Lothringen
Deutschland
Behamen
Preussen
Meland
Pole
EVROPA
Mosckow
Vngern
Türckey
Welschland
Griechenland
Roma 382.
ARMENIA
MEDEN
Ninive 180.
Nages 340.
MESOPOTAMIA
PERSIA
INDIA
ASIA
SYRIA
Haran 90.
Persepolis
CHALDEA
Babylon 170.
Susa 130.
Damascen 40.
Delos.
ARABIA
Saba 72.
IERUSALEM
Das Rot Meer
Das grosse Mittelmeer
der Welt
Alexandria 32.
Egypten
Tyrus 224
LYBIA
Meroe 240.
Morenland
AFRICA
Königreich
Melinde
CAPVT bonæ spei
AMERICA
Die Newe
Welt
OCCIDENS.
MERIDIES.

Jerusalem's Old City
Jerusalem
Old City
ISRAEL
West
East
3 km
Herod's Gate
Damascus Gate
Muslim Quarter
Lion's Gate
Temple Mount or Noble Sanctuary
Christian Quarter
New Gate
Church of the Holy Sepulchre
Dome of the Rock
Old City
Al-Aqsa Mosque
Western Wall
Jaffa Gate
David's Citadel
Jewish Quarter
Armenian Quarter
Hurva Synagogue
Dung Gate
Zion Gate
100 m
AFP

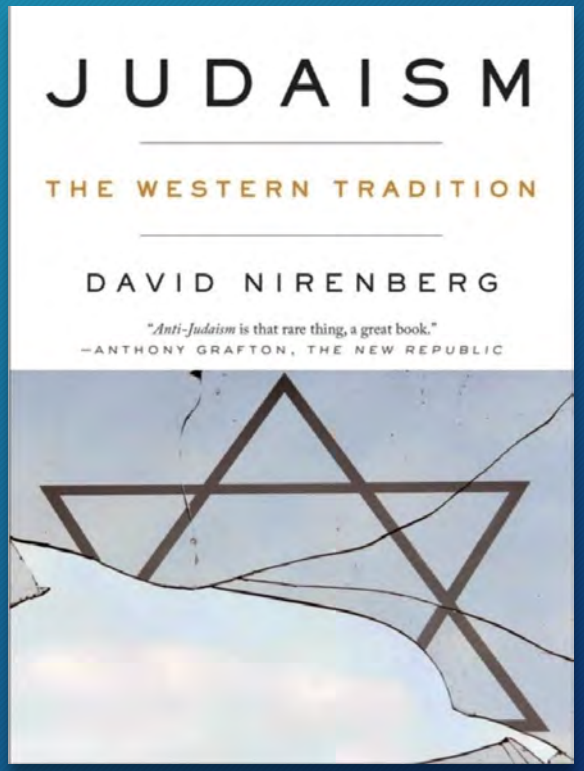
“De navel van de wereld”

- Bijbel: Ezechiël 38:12
  - Daar woont een volk dat uit vele volken bijeen is gekomen, dat vee en bezit verworven heeft en nu de navel van de wereld bewoont.
- Talmoed: Yoma 59b
  - The mishna taught that a stone sat in the Holy of Holies and it was called the foundation [*shetiyya*] rock. A Sage taught us: Why was it called *shetiyya*? It is because the world was created from it. The Gemara comments: We learned the mishna in accordance with the opinion of the one who said that the world was created from Zion. As Rabbi Eliezer says: The world was created from its centre, as it is stated: “When the dust runs into a mass, and the clods cleave fast together” (Job 38:38). The world was created by adding matter to the centre, like the formation of clumps of earth.

Joodse geschiedenis

- Joden als “negatief symbool”
- Het “joodse probleem”

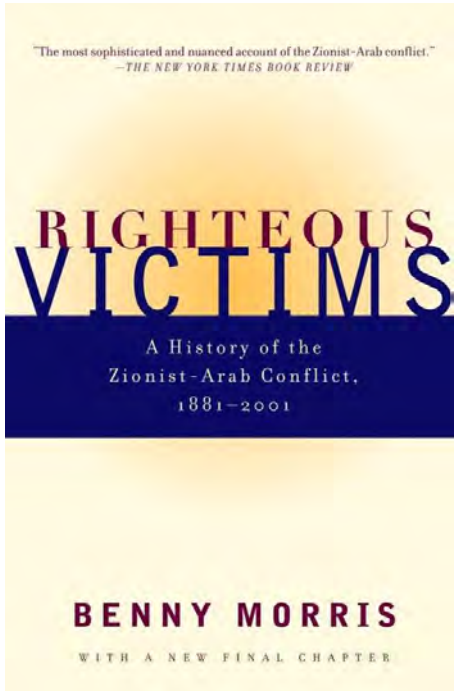

Wetenschappelijk debat

- Lens 1: Kolonialisme-paradigma
  - Context kolonialisme en imperialisme
  - *Settler colonialism*
  - Brits koloniaal beleid
  - Beginpunt 1917
- Lens 2: Nationalisme-paradigma
  - Context ondergang (koloniale) rijken en opkomst natiestaten
  - Nationalisme en dekolonisatie
  - Beginpunt 1881

Zion in de vroegmoderne tijd

- Heilige steden
- Shelikhim/shadarim
- Terra Santa
- Vroege ‘aliyot’

Het Heilige Land in de 19e eeuw

- Toegankelijk & zichtbaar
- Migratiegolven

1881-1917: De joodse kwestie

- Multi-etnische rijken
- *Judenfrage*
- Strategieën:
  - Multiculturalisme
  - Assimilatie
  - Lokaal nationalisme
  - Autonomisme/diaspora nationalisme
  - Territorialisme
  - Zionisme
- Migratie naar het Heilige Land
- Organisatie binnen Ottomaanse Rijk

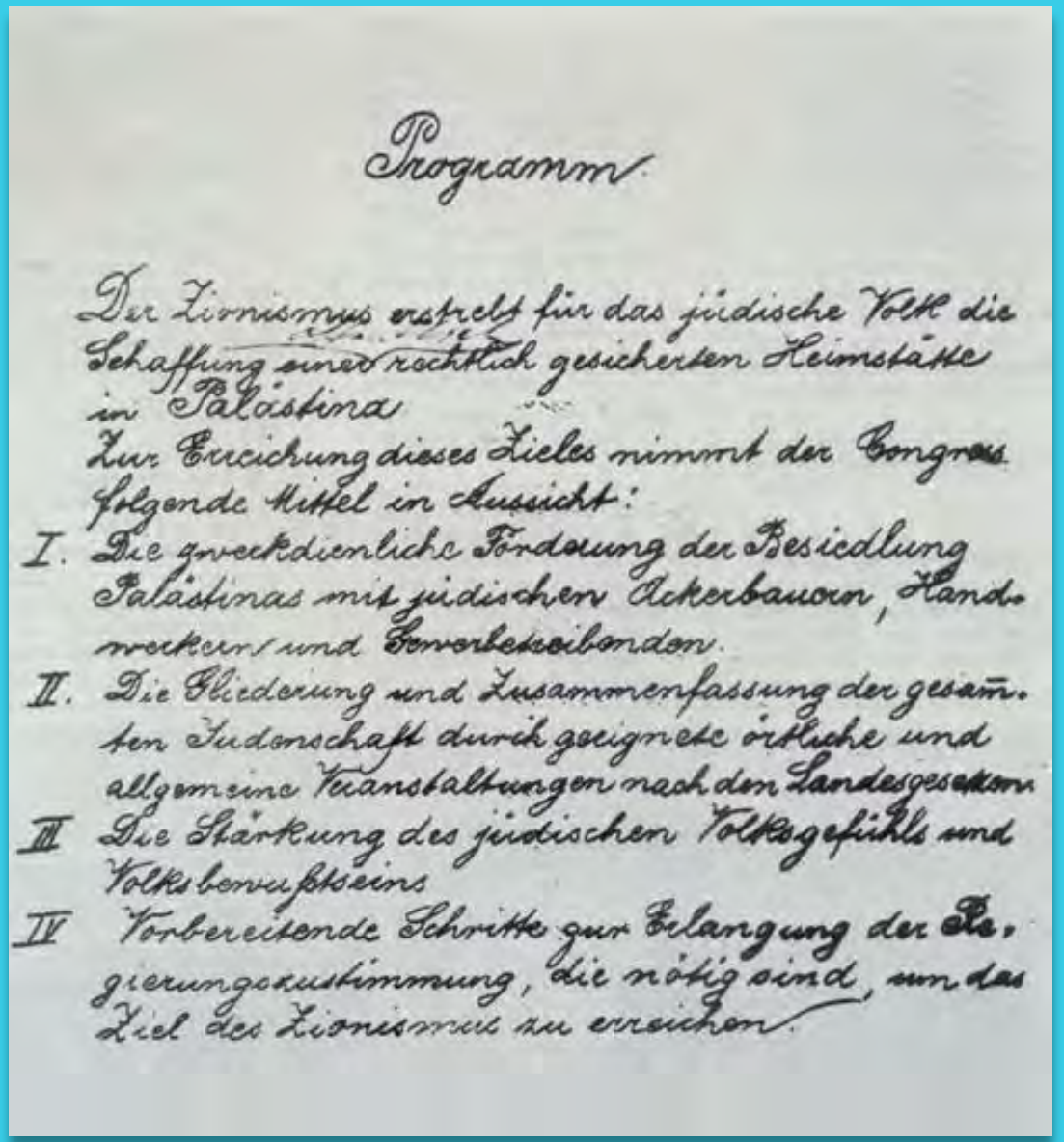
Analyse Theodor Herzl, *Der Judenstaat* (1896)

- Paratext (Genette)
- Titel
- Subtitel
- Auteur
- Taal

Program van Bazel

- Politiek zionisme
- Praktisch zionisme
- Religieus zionisme
- Cultureel zionisme

Programm.

Der Zionismus erstrebt für das jüdische Volk die Schaffung einer rechtlich gesicherten Heimstätte in Palästina.

Zur Erreichung dieses Zieles nimmt der Congress folgende Mittel in Aussicht:

I. Die zweckdienliche Förderung der Besiedlung Palästinas mit jüdischen Ackerbauern, Handwerkern und Gewerbetreibenden.

II. Die Gliederung und Zusammenfassung der gesamten Judenschaft durch geeignete örtliche und allgemeine Veranstaltungen nach den Landesgesetzen.

III Die Stärkung des jüdischen Volksgefühls und Volksbewußtseins.

IV Vorbereitende Schritte zur Erlangung der Regierungszustimmung, die nötig sind, um das Ziel des Zionismus zu erreichen.

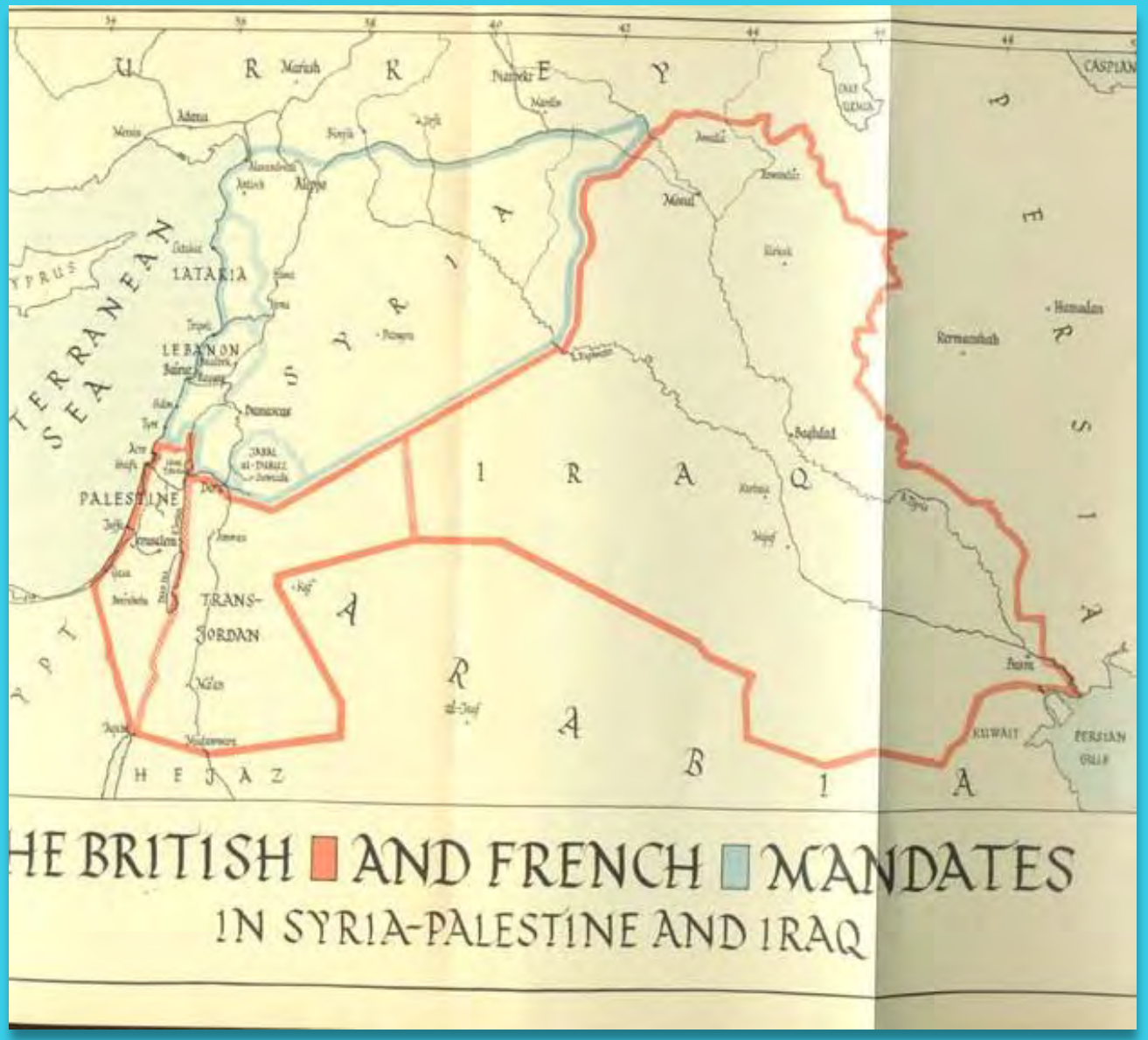
1917-1948: Brits Mandaat

- Eerste Wereldoorlog
- Principes van Wilson
- 1915 McMahon
- 1916 Sykes-Picot
- 1917 Balfour Declaration
- 1917 Allenby in Jeruzalem
- 1920 start British Mandate

Mandaten

- Britse en Franse invloedsferen
- Kolonialisme
- Volkenbond

Zionisme en Arabisch nationalisme

- Nationalismen in Ottomaanse Rijk
- Jong-Turken
- Panarabisme, Syrisch nationalisme, Palestijns nationalisme
- *Die Gleichzeitigkeit des Ungleichzeitigen* (cf. Pinder, Bloch)

Tussen Tweede Wereldoorlog en Koude Oorlog

- 1945 British Empire
- Dekolonisatie
- Koude Oorlog
- 1947 Delingsbesluit Verenigde Naties

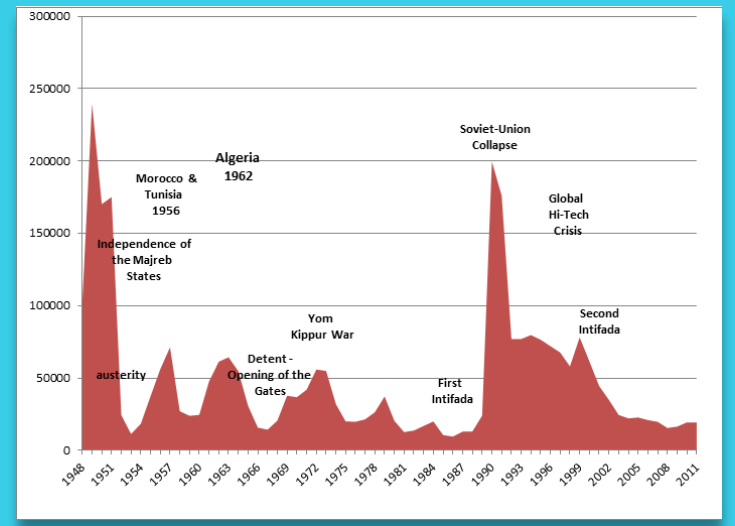
Eerste Arabisch-Israëlische oorlog 1947-1949

- November 1947-mei 1948: burgeroorlog
- Mei 1948-1949: conventionele oorlog
- 14 mei 1948 terugtrekking Britten, oprichting Staat Israël
- Gevolgen oorlog:
  - Uitbreiding grondgebied Israël (21%)
  - Splitsing Jeruzalem
  - Palestijns vluchtelingenvraagstuk (ca. 700.000)
  - Val Arabische regimes

1948-1989: Koude Oorlog

- VS versus USSR
- Positie Midden-Oosten
- Herinterpretatie zionisme

Oorlog en vrede

- Keten van oorlogen
- 1956 Suez Campagne
- De oorlog van 1967
- De oorlog van 1973
- 1982 Eerste Libanonoorlog

- 1967 opkomst radicaal religieus zionisme
- 1977 verschuiving Israëlische politiek
- 1979 Camp David akkoorden Egypte-Israël

Palestijns nationalisme

- 1964 Palestinian Liberation Organization
- 1967 internationale aandacht
- 1987 Eerste intifada
- 1987 Hamas (onderdeel Moslimbroederschap)

1989-2000 Vredesproces

- Regionaal conflict
- 1991 conferentie Madrid
- 1993 vrede Jordanië-Israël
- 1993 Oslo-Akkoorden
- Interne verdeeldheid Israëli's & Palestijnen

2000-2010

- 2000 mislukken Camp David, start Tweede Intifada
- 9/11
- War on Terror
- 2005 Disengagement Gaza
- 2007 Hamas neemt Gaza over

2010-nu Koude Oorlog van het Midden-Oosten

- 2008-9, 2014, 2021 Gaza-oorlogen
- Groei nederzettingen
- 2000 Abraham Akkoorden
- Black Saturday: 7 oktober 2023
- Lenzen:
  - Interne politieke strijd Palestijnen
  - Interne politieke strijd Israël
  - Normalisering en proxy-oorlog
  - Ideologieën
  - Situatie Westbank
  - Macro: conflict

Conclusie

- Micro, meso, macro
- Betekenis historische wortels
- Lenzen nationalisme en kolonialisme
- Dynamiek concepten
- Rol religie